

TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

Célok és feladatok

A hat évfolyamos gimnáziumok a nemzeti köznevelési törvény alapján a tehetséggondozás sajátos feladatát látják el. Az iskolatípus egyesíti egymással az általános iskola felső tagozata befejező, 7–8. osztályait és a négy évfolyamos gimnázium egészét. A történelem-tananyag elrendezése a hatosztályos gimnáziumokban lineáris rendszerű. A feldolgozás jellegét tekintve végig elemző, forrás- és tevékenységközpontú.

A gimnáziumi *történelemtanítás* legfőbb célja az általános történelmi műveltség kiterjesztése és elmélyítése, valamint a magasabb műveltség megalapozását szolgáló nevelő-oktató tevékenység biztosítása. A történelmi tanulmányoknak jelentős szerepük van a tanulók személyiségének fejlesztésében, társadalmi szerepvállalásuk tudatosításában.

Olyan alapvető normákról, értékekről van szó, mint a nemzeti azonosságtudat kialakítása a magyar történelem feldolgozásával; az európai demokratikus értékrend kialakítása az egyetemes történelem elemzésével. Ezekon túl a társadalomismereti tantárgyrészek révén is a történelemtanítás segíti a demokratikus gondolkodásra és magatartásra nevelést; az állampolgári feladatokra és a tudatos közéleti részvételre való felkészítést; az alapvető személyiségi és emberi jogok, valamint erkölcsi normák megismerését és tisztelétét; az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztését; valamint a szociális érzékenység kialakítását a társadalmi egyenlőtlenségeik okainak megismertetésével. Kiemelt cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelme sokféle egyéb nemzetiség és etnikum együttműködésének az eredménye is. Nyitott, elfogadó gondolkodást kell kialakítani az eltérő kultúrák iránt a kisebbségek történelmének áttekintésével – beleértve a határon túli magyarság és a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek múltját és jelenét is –, különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népekre; továbbá a tudatos környezetvédelemre, fenntarthatóságra nevelésre kell törekedni a környezet és a természet, valamint az ember kapcsolatának koronkénti bemutatásával.

A kronologikus történelemtanítás lineáris rendszerű, bár az első harmada (7–8. évfolyam) épít az általános iskola 5-6. évfolyamain elsajátított tudáselemekre és kifejlesztett képességekre. A tananyag ilyen jellegű elrendezését több tényező is indokolja. A 12–13. év markáns pedagógiai életkorhatár, melytől a tanulók gondolkodása eléri azt az elvonatkoztatási szintet, melyen megértik a komplexebb történelmi fogalmakat és mélyebb összefüggéseket. Ezzel a szerkezettel egyrészt el lehet kerülni a felesleges ismétlődéseket, másrészt biztosítani lehet a tehetséggondozás magasabb szintjét lehetővé tevő mélyebb feldolgozást is.

A gimnáziumi történelemtanítás szintje a források önálló feldolgozásán alapuló, elemző jellegű, mely az összefüggések egyre önállóbb feltárását jelenti. Ugyanakkor a történelem élményszerű tanítására, közös feldolgozására kell törekedni, mely örömet jelent a diákok számára. El kell érni, hogy a tanulói tudás a tények ismeretén túl kiterjedjen az ismeretek bővítésének igényére, az önálló tájékozódási és tanulási módszerek elsajátítására, a problémaérzékenységre és a kritikai gondolkodásra is.

Az ismeretek elsajátításával azonos fontosságú a tanulói képességek fejlesztése, melyet kellően változatos tevékenységformák biztosításával lehet a leghatékonyabban elérni. Ez azért is szükséges, hogy képessé váljanak a tanulók önálló ismeretek szerzésére, értelmezésére, velük kapcsolatban önálló vélemény megfogalmazására.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Fontos feladat a tanulói képességek különböző területeken történő azonos súlyú fejlesztése. Ezek az ismeretszerzés, tanulás; a kritikai gondolkodás; a kommunikáció; valamint az időben és térben való tájékozódás. El kell érni, hogy a tanulók a fejlesztési területek révén rendelkezzenek a történelmi gondolkodás kialakításához szükséges alapokkal; birtokában legyenek az alapvető történelmi tények ismeretének; tudják használni a szaknyelvet jelentő történelmi fogalmakat; képesek legyenek ismereteiket szóban és írásban egyaránt előadni. Ezek mellett el kell érni azt is, hogy tudják értelmezni a történelmi múlt és a jelenkor társadalmi eseményeit, és legyenek képesek álláspontjukat érvekkel alátámasztva képviselni.

A tantervi táblázatok fejlesztési követelmények oszlopában a Nat-ban rögzített négy fejlesztési feladattípusra lehet példákat találni. Az elvárás az, hogy egy kétéves ciklus során a megfelelő évfolyamokhoz kötött fejlesztési feladatok megvalósítását segítő adott tevékenységek mindegyike legalább egyszer megjelenjen. A szaktanár döntheti el, hogy melyik témánál mely fejlesztési feladatokat vagy tevékenységeket, milyen konkrét formában dolgozza fel. Így a tevékenység megnevezése után dőlt betűvel írt zárójeles példák is csupán javasolt, tájékoztató jellegűek. Ugyancsak tájékoztató jellegű, csupán javasolt a táblázatok ismeretek rovatában dőlt betűvel jelölt ismétlődő és hosszsmetszeti témák, valamint a kapcsolódási pontok és ajánlott anyagaik is.

A történelemtanítás egyik kulcsfontosságú feladata a tanulók történelemszemléletének formálása, ugyanakkor a pluralizmus alapelve jegyében az alkotmányos alapelvekbe nem ütköző eltérő szemlélet tiszteletben tartása is elengedhetetlen.

A *társadalmi és állampolgári ismereteket* a 7–10. évfolyamokon a történelmi tartalmak részeként kell megjeleníteni oly módon, hogy az egyes korszakok eseményei, jelenségei feldolgozásakor az ide kapcsolódó kulcsfogalmakat, fogalmakat folyamatosan bővíteni, mélyíteni szükséges. A 11–12. osztály témakörei a társadalmi gyakorlatra összpontosító, szocializációs célú tartalmi egységek, amelyek komplex módon próbálnak reagálni a diákokat közvetlenül érintő társadalmi jelenségekre. Problémafelvetésük és szóhasználatuk olyan tudományterületekre épül, mint a szociológia, a szociálpszichológia, a politológia, a jogtudomány, a közgazdaságtan és a média tudománya. Az e témakörökben megjelenő ismeretek fontos szerepet játszanak a társadalom múltjára és jelenére vonatkozó középiskolai tudás összekapcsolásában. Egyúttal alapokat kínálnak annak megértéséhez, hogy miként működik a társadalom, az állam és a gazdaság, amelyben a diákok mindennapi élete zajlik. Ezért fontos, hogy közismereti tanulmányaik utolsó szakaszában, a fiatalok találkozzanak e témakörökkel, és a felnőtt kor küszöbén alapvető ismereteket, valamint ösztönzést kapjanak ahhoz, hogy aktív állampolgárként kapcsolódjanak be egyrészt saját helyi közösségeik, másrészt az ország egészének életébe.

Fejlesztési területek

Az ismeretszerzés és tanulás fejlesztési módszerei

Különböző emberi magatartás-típusok, élethelyzetek megfigyelése különböző források alapján

Írott forrásból szerzett információk rendszerezése.

Önálló internetes információgyűjtés.

Történelmi atlasz használata.

Vizuális rendezők készítése, tanulmányozása.

Ismeretszerzés tárgyak, épületek megfigyeléséből.

Segédkönyvek, kézikönyvek, lexikonok használata

A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.

Információk rendszerezése és értelmezése. Vizuális rendezők készítése.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Önálló információgyűjtés adott témához, rövid szöveges ismertető készítése.

Kulcsszavak és kulcsmondatok keresése a szövegekben.

Rövid szöveges tartalmi ismertető készítése az internet felhasználásával vagy ismeretterjesztő folyóiratból.

Ismeretszerzés személyes beszélgetésekből, tárgyak, épületek, képek közvetlen megfigyeléséből, hallott és olvasott elbeszélő szövegekből, különböző médiumok anyagából.

Ismeretszerzés különböző írásos forrásokból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból.

A rendelkezésre álló ismeretforrások áttekintése és értékelése.

Egy történelmi oknyomozás megszervezése.

Az internet kritikus és tudatos használata ismeretek szerzésére

Ismeretszerzés statisztikai táblázatokból, diagramokból

A kritikai gondolkodás fejlesztési módszerei

Érvek gyűjtése vitatott történelmi kérdésben saját vélemény alátámasztására.

Adott történetben valós és fiktív elemek megkülönböztetése.

Adott történetben valós és fiktív elemek megkülönböztetése.

Az emberi cselekvés és annak következménye közti kapcsolat felismerése

Történelmi problémák felismerése, tanulmányozása.

Feltevés megfogalmazása híres emberek, történelmi személyiségek viselkedésének mozgatórugóiról és következményeiről

Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, önálló megfogalmazása.

A különbségek felismerése és a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán.

Tételmondat meghatározása, szövegtömörítés, szöveg átfogalmazása adott szempont szerint.

Feltevés megfogalmazása igaz történetek szereplői cselekedeteinek mozgatóiról és/vagy eljátszása különböző nézőpontból.

Önálló vélemény megfogalmazása szereplőkről, jelenségekről.

Feltevés megfogalmazása egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények háttéréről, feltételeiről, okairól.

Különböző filmek vizsgálata a történelmi hitelesség szempontjából.

Különböző történelmi elbeszélések összehasonlítása a narráció módja alapján.

Többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása.

Kérdések megfogalmazása a forrás megbízhatóságára, a szerző esetleges elfogultságaira, rejtett szándékaira vonatkozóan.

A tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése.

Társadalmi-történelmi jelenségek értékelése a saját értékrendnek megfelelő szempontok alapján

Érvek gyűjtése a feltevés mellett és ellen, az érvek kritikai értékelése

A zsidóemancipációval kapcsolatos viták bemutatása

Történelmi-társadalmi adatok, modellek és elbeszélések elemzése a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából.

Szövegek, hanganyagok vizsgálata a hitelesség szempontjából.

Különbségek felismerése, a változások nyomon követése egy-egy történelmi jelenség kapcsán

A kommunikáció fejlesztési módszerei

Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján.

Társadalmi-történelmi, erkölcsi problémák felismerése, önálló megfogalmazása.

Beszámoló, kiselőadás tartása

Szóbeli beszámoló önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekből.

Folyamatábra készítése

Ábra elemzése.

Rajzos vázlat

Események dramatikus megjelenítése.

Események, történetek elbeszélése élőszóban, illetve emlékezetből.

Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Saját vélemény megfogalmazása, tárgyilagos érvelés és mások véleményének figyelembe vétele.

Különböző információforrások alapján következtetések megfogalmazása.

Vita során véleménykülönbségek tisztázása

Különböző társadalmi-történelmi jelenségek összehasonlítása.

Vizuális rendezők (táblázatok, ábrák) készítése.

Elsődleges történelmi források elemzése, különféle társadalmi-történelmi összefüggések felderítése.

Tabló készítése önállóan gyűjtött képekből.

Az időben és térben történő tájékozódás fejlesztési módszerei

Tanult események topográfiai helyének megmutatása térképen

Néhány kiemelt esemény, jelenség topográfiai helyének megjelölése vaktérképen

Események, jelenségek, tárgyak időrendbe állítása.

A gyorsan és lassan lezajló változások megkülönböztetése.

Kronológiai adatok rendezése.

A tanultak elhelyezése az időben a kiemelt időpontokhoz képest, kronológiai számítások.

Egyes történelmi jelenségek eltérő időbeli ritmusának felismerése.

A múltban élt emberek életének összehasonlítása a jelennel.

Távolságok becslése és számítása történelmi térképeken. Egyszerű alaprajzok készítése.

Különböző időszakok térképeinek összehasonlítása.

Egyszerű térképvázlatok rajzolása

Egyszerű térképvázlatok rajzolása különböző információforrások alapján.

A történelmi tér változásainak leolvasása különböző térképekről.

Az egyes történelmi jelenségek kölcsönhatásainak elemzése.

Egyes történelmi jelenségek és régiók eltérő időbeli ritmusának felismerése és kölcsönhatásainak elemzése

Történelmi időszakok különböző szempontú összehasonlítása

Egy-egy korszak komplex bemutatása

Az adott téma tanulmányozásához legmegfelelőbb térkép kiválasztása.

A világtörténet, az európai és a magyar történelem kölcsönhatásainak elemzése.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Szükséges tanulói segédletek

Tankönyv, Középiskolai történelmi atlasz, füzet

A tanulói munka értékelése

Írásbeli számonkérések

Témakörök végén témazárók. Kisdolgozatok (3-4 lecke anyagából).

Házi dolgozatok megadott terjedelemben.

Az utolsó évben írásbeli „próbaérettségi” a hagyományos érettségi írásbeli részének modellezésére.

Szóbeli számonkérések

Felelés és prezentáció.

Az utolsó évben szóbeli „kisérettségi” a hagyományos érettségi szóbeli részének modellezésére.

Óraszámok és választott kerettantervek

évfolyam	7.	8.	9.	10.	11.	12.
	<u>általános tanterv, 2óra</u>	<u>általános tanterv, 2óra</u>	<u>általános tanterv, 2óra</u>	<u>általános tanterv, 3 óra</u>	<u>általános tanterv, 3 óra</u>	<u>általános tanterv, 3 óra</u>
fakultáción					<u>általános tanterv, 5 óra</u>	<u>általános tanterv, 5 óra</u>

Helyi tanterv – A és B osztályok

7. évfolyam

Éves óraszám: 72 óra (36 x 2)

A 7-8. évfolyamok által meghatározott életkori szinten már lehetőség van a múlt valóságát a korábnál összetettebben, teljesebben, az általánosítás magasabb szintjét megragadva, sokoldalúbb történelmi összefüggésekbe ágyazva bemutatni. A tanulók már elvont fogalmi gondolkodásra is képessé válnak. A képzés tehetséggondozó jellegéből következően a történelemtanítás már az alsóbb évfolyamokon is nem csupán a múltat megjelenítő jellegű, hanem jobban közelít az elemző irányába. Mindez nem jelenti azonban azt, hogy képszerűség elvét és igényét teljességgel el kellene hagyni, de mindenképpen törekedni kell arra, hogy a tanulók a történelem megismerésének és elemzésének alapvető módszereit is elsajátítsák.

Az őskor és az ókori kelet	Óraszám: 18
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A történelem forrásai. Az őskőkor világa. Az újkőkor változásai (gazdaság, életmód, vallás). Az ókori folyamvölgyi civilizációk. <i>A földrajzi környezet</i> A Közel-Keletet egyesítő birodalmak. <i>Birodalmak.</i> Vallás az ókori Keleten. <i>A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók.</i> Az ókori Kelet kulturális öröksége. Az írásbeliség kezdetei. <i>Vallások szellemi, társadalmi gyökerei és hatásai.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bibliai történetek, dokumentumtípusok, írás- és könyvtártörténet. Az írás kialakulása, az írásjelek.</p> <p><i>Matematika:</i> Lineáris időfogalom, időtartam, időpont, negatív számok, kör.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i> A homo sapiens az egységes faj, fajok kihalása és megjelenése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A gízai piramisegyüttes.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A kommunikáció történetének alapfordulatai: írás.</p>

Az ókori Hellász	Óraszám: 20
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A polisz kialakulása. <i>A földrajzi környezet.</i> A görög gyarmatosítás és hatásai. Az athéni demokrácia kialakulása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mitológiai történetek, kulturált könyvtárhasználat.</p> <p><i>Matematika:</i> Pitagorasz, Eukleidész.</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p><i>A hatalommegosztás formái, szintjei.</i> Spárta. <i>Kisebbség, többség.</i> A görög-perzsa háborúk. A demokrácia működése Athénban. <i>Államformák, államszervezet.</i> Nagy Sándor birodalma és a hellenizmus. <i>Birodalmak.</i> Az ókori görög hitvilág, művészet és tudomány.</p>	<p><i>Fizika:</i> Az atom fogalmának átalakulásai. <i>Földrajz:</i> A Balkán-félsziget földrajzi adottságai. <i>Vizuális kultúra:</i> Görög műalkotások (pl. athéni Akropolisz). <i>Dráma és tánc:</i> Az ókori színház és a dráma. <i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiatörténet.</p>
---	---

Az ókori Róma	Óraszám: 26
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A királyok kora Rómában. A korai köztársaság időszaka. Társadalmi és politikai küzdelmek a köztársaságkori Rómában. A hódító Róma. A hódítások társadalmi, gazdasági és politikai hatásai. A római köztársaság válságának időszaka: reformok, reformkísérletek, egyeduralmi törekvések. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i> Korai császárkor, a principatus politikai rendszere. <i>Államformák, államszervezet.</i> A Római Birodalom gazdasága. A kereszténység kialakulása és legfontosabb tanai. <i>A világvallások alapvető tanításai, vallásalapítók, vallásújítók.</i> A kereszténység és a Római Birodalom viszonya, az egyházszervezet kialakulása. <i>Vallások szellemi, társadalmi gyökerei.</i> A Római Birodalom válsága és a Nyugatrómai Birodalom bukása. Pannónia provincia. A római hitvilág, művészet, tudomány és a jog.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Biblia, bibliai történetek, kulturált könyvtárhasználat.</p> <p><i>Földrajz:</i> Az Appennini-félsziget és a Földközi-tenger medencéjének földrajzi adottságai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A római művészet (pl. római Colosseum).</p>

Az egyetemes középkor	Óraszám: 8
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az iszlám kialakulása és jellemzői. <i>Vallások szellemi, társadalmi, politikai gyökerei és hatásai.</i> Az arab birodalom kialakulása és az arab kultúra.</p>	<p><i>Erkölcstan:</i> A világvallások emberképe és erkölcsi tanításai.</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

A fejlesztés várt eredményei a hetedik évfolyam végén

Az ókori és középkori kultúrkincs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalása.

A múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és háttérben meghúzódó összefüggések felismerése, és ezek erkölcsi-etikai aspektusainak azonosítása.

A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési jellemzőinek felismerése.

Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás).

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán.

Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják.

Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Legyen képes történelmi-társadalmi, erkölcsi problémákat felismerni és megfogalmazni, többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétégeit feltárni, feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes mindennapi élethelyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők szempontjából. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni az egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények háttéréről, feltételeiről, okairól, érveket gyűjteni a feltevések mellett és ellen. A forráskritika alapelemei közül tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára vonatkozóan.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, a tanultakat elhelyezni az időben, a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismeri az adott témakörök kerettanterv által megfogalmazott tárgyi követelményeit.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, kronológiai számításokat végezni, a tanultakat elhelyezni az időben, a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, valamint a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

8. évfolyam

Éves óraszám: 72 óra (36 x 2)

A 7-8. évfolyamok előzőekben leírt életkori sajátosságait figyelembe véve, ezen az évfolyamon is a cél a komplex, árnyalt és elemző történelmi megismerés. Ebben a képzési szakaszban kiemelt szerepet kap a magyar középkor bemutatásán keresztül a hazafiság erősítése, mely a magyar középkor történetén keresztül jól fejleszthető. További fontos cél a történelmi ismeretek önálló elsajátítása képességének mind magasabb szintre emelése.

Az egyetemes középkor	Óraszám: 28
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
Nyugat–Európa államai és birodalmai a kora középkorban. Nyugat–Európa gazdasága és társadalma. <i>Erőforrások és termelési kultúrák.</i> A Bizánci Birodalom. A kereszténység a kora középkorban, az egyházszakadás. A pápaság és a császárság küzdelme. A keresztes hadjáratok. A középkori város. <i>Falvak és városok.</i> A céhes ipar és a kereskedelem. A rendiség kialakulása és jellemzői. <i>A hatalommegosztás formái, szintjei.</i> Válság és fellendülés Nyugat–Európában a	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Könyvtárhasználat: könyv- és könyvtártörténet. <i>Biológia-egészségtan:</i> Az emberi test anatómiája, a vérkeringés, fertőzés, higiénia, járvány. <i>Földrajz:</i> Európa földrajzi adottságai, az arab világ területe, éghajlat-módosító tényezők, világvallások. <i>Vizuális kultúra:</i> Bizánci művészet, romanika (pl. jáki templom), gótika (pl. amiens-i székesegyház, Giotto), reneszánsz (pl. Leonardo da Vinci,

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>XIV–XV. században. Itália, a humanizmus és a reneszánsz. <i>Világkép, eszmék, ideológiák.</i> Közép- és Kelet-Európa története a középkorban. <i>Felzárkózás, lemaradás.</i> Az Oszmán (Török) Birodalom felemelkedése és jellemzői. Művelődés és kultúra a középkorban. <i>Korok, korstílusok.</i> A középkori élet. <i>Hétköznapiak és ünnepek.</i></p>	<p><i>Michelangelo Buonarroti, Raffaello Santi</i>) jelentős alkotásai és alkotói. <i>Ének-zene:</i> A reneszánsz zene. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A kommunikáció történetének alapfordulatai: nyomtatás. <i>Informatika:</i> Könyv- és könyvtártörténet, az internet tudatos használata.</p>
--	--

A magyar őstörténet és az Árpádok kora	Óraszám: 20
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A magyarság vándorlása. A honfoglalás. A kalandozások kora. A X. század politikai, társadalmi és gazdasági viszonyai. Az államalapítás első lépései Géza fejedelem uralkodása idején. A keresztény monarchia megalapítása I. (Szent) István uralkodása idején. <i>Uralkodók, államférfiak.</i> A trónviszályok és a királyi hatalom megszilárdulása a XI. század folyamán. A hatalomgyakorlás és az államszervezet a XII. században. III. Béla és kora. II. András és az Aranybulla. IV. Béla és a tatárjárás. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i> A királyi hatalom meggyengülése, az utolsó Árpádok. Életmód, társadalom és gazdaság az Árpád-házi királyok idején. <i>Népesség, demográfia (vándorlás, migráció).</i> <i>Nők, férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák.</i> A magyar művelődés és kultúra emlékei az Árpád-korban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Mondák, legendák, Arany János: Rege a csodaszarvasról. <i>Hon- és népismeret:</i> Az ősi magyar kultúra hagyatéka, néprajzi tájak, hagyományos magyar történelmi sportok, népi mesterségek. <i>Földrajz:</i> Kárpát-medence földrajza, Magyarország tájai és folyói, Kelet-Európa és Szibéria tájai és fő folyói. <i>Vizuális kultúra:</i> Szent Korona, a honfoglalás kora (<i>pl. a nagyszentmiklósi kincs</i>), romantika (<i>pl. jáki templom</i>), gótika jelentős alkotásai.</p>

Magyarország története a vegyesházi királyok korában	Óraszám: 24
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A tartományúri hatalom felszámolása. A középkori magyar állam megerősödése I.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Janus Pannonius: Pannónia dicsérete, kulturált könyvtárhasználat.</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Károly uralkodása idején. <i>A természetformálás és átalakítás hatásai.</i> I. (Nagy) Lajos törvényalkotói tevékenysége és külpolitikája. <i>Járványok.</i> Luxemburgi Zsigmond magyarországi uralkodása és külpolitikája. Hunyadi János törökellenes harcai és kormányzósága. <i>Egyezmények, szövetségek.</i> Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája. Mátyás, a reneszánsz uralkodó. Társadalmi és gazdasági változások a XIV–XV. században. A magyar művelődés és kultúra emlékei a XIV–XV. században. <i>Korok, korstílusok.</i></p>	<p><i>Hon- és népismeret:</i> Épített örökségünk, szellemi kulturális örökség. <i>Biológia-egészségtan:</i> Fertőzés, higiénia, járvány. <i>Földrajz:</i> A Balkán természeti földrajzi viszonyai; Magyarország természeti földrajza; településtípusok és szerepük. <i>Ének-zene:</i> A reneszánsz zene. <i>Informatika:</i> Könyv- és könyvtártörténet</p>
--	---

A fejlesztés várt eredményei a nyolcadik évfolyam végén

Az ókori és középkori egyetemes és magyar kultúrkincs rendszerező megismerésével, az egyetemes emberi értékek tudatos vállalása, családhoz, lakóhelyhez, nemzethez való tartozás fontosságának felismerése, elfogadása.

A múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok, látható és háttérben meghúzódó összefüggések felismerése, és ezek erkölcsi-etikai aspektusainak azonosítása.

A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési jellemzőinek felismerése.

Ismerje fel a tanuló a civilizációk történetének jellegzetes sémáját (kialakulás, virágzás, hanyatlás).

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek, nemzeti hősök cselekedeteit a közösségek érdekében végzett tevékenységek szempontjából értékeli, tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán.

Tudja, hogy az egyes népeket vallásuk és kultúrájuk, életmódjuk alapján tudjuk megkülönböztetni. Ismerje fel, hogy a vallási előírások, valamint az államok által megfogalmazott szabályok döntő mértékben befolyásolhatják a társadalmi viszonyokat és a mindennapokat.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják.

Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Ismerje a keresztény Magyar Királyság létrejöttének, virágzásának eredményeit, meghatározó politikai szereplőit.

Legyen képes történelmi-társadalmi, erkölcsi problémákat felismerni és megfogalmazni, többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétégeit feltárni, feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Legyen képes mindennapi élethelyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők szempontjából. Legyen képes feltevéseket megfogalmazni az egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények háttéréről, feltételeiről, okairól, érveket gyűjteni a feltevések mellett és ellen. A forráskritika alapelemei közül tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára vonatkozóan.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, a tanultakat elhelyezni az időben, a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismeri az adott témakörök kerettanterv által megfogalmazott tárgyi követelményeit. Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről egy-egy történelmi személyiség kapcsán, tevékenységük bemutatása alapján.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják.

Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Legyen képes történelmi-társadalmi, erkölcsi problémákat felismerni és megfogalmazni, többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeit feltárni, feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes feltevéseket megfogalmazni az egyes társadalmi-történelmi jelenségek, intézmények háttéréről, feltételeiről, okairól, érveket gyűjteni a feltevések mellett és ellen. A forráskritika alapelemei közül tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára vonatkozóan.

Legyen képes beszámolót, kiselőadást tartani szépirodalmi művekből, sajtótermékekből, rádió- és televízió-műsorokból.

Legyen képes rajzos vázlatot készíteni, folyamatábrát, diagramot elemezni, fogalmazást írni történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról.

Legyen képes a történelmi események időmeghatározását konkrét kronológiai adatokkal megadni, azokat kezdetleges szinten rendezni, kronológiai számításokat végezni, a tanultakat elhelyezni az időben, a korszakokon belül, kronológiai számításokat végezni.

Legyen képes az egyes korszakokat jellegzetességeik alapján megragadni és összehasonlítani, valamint a gyorsan és lassan lezajló változásokat megkülönböztetni.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Legyen képes helyeket megkeresni a térképen, távolságot becsülni és számítani, eseményeket és jelenségeket leolvasni a történelmi térképekről. A kiemelt eseményeket és jelenségeket tudja elhelyezni vaktérképen.

9. évfolyam

Éves óraszám: 72 óra (36 x 2)

Az évfolyam fő feladata a forráskezelés és -elemzés alapszabályainak, illetve a tudományos anyaggyűjtés elemeinek elsajátítása. Ezzel együtt tovább kell erősíteni az elemző, az oksági viszonyokat kutató jellegű munkát. Mindezek csak a tanulók fokozott tevékenykedtetése révén érhetőek el. Kiemelt szerepe van a problémaközpontú történelemtanításnak, mely adott esetben teljesen eltérő nézőpontok ütköztetését is szükségessé teszi. A kulcskompetenciák közül a hatékony és önálló tanulás szintjének emelése a legfontosabb feladat.

A történelem tantárgy kiválóan alkalmas az önálló ismeretszerzés kialakítására. Ehhez ismerni kell az elsődleges és másodlagos források kezelésének és elemzésének a szabályait. A tudományos anyaggyűjtéshez viszont nélkülözhetetlen a könyvtárakban, illetve azok anyagában (kézikönyvek, lexikonok, atlaszok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozottság. A diákoknak ezen az életkori szinten a szaknyelvet felhasználva el kell jutni az események elbeszélésétől, a források tartalmi ismertetésétől a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés és érvelés gyakorlati alkalmazásáig. Fontos feladat a különböző diagramok, grafikonok elemzése, majd készítési lehetőségeinek a megteremtése is, képi információhordozók gyűjtése, válogatása és készítése, valamint az időben és térben való tájékozottság fejlesztése. Kiemelten fontos ezért a térképhasználat fejlesztése. A tanulók tudják használni a tematikus térképet, tudjanak azokon méréseket és becsléseket végezni, adatokat értelmezni. (pl. lakosságszám, népsűrűség, gazdasági fejlettség). Tudják a tematikus térképek adatait összehasonlítani, s ebből következtetéseket levonni, és a térképi információkat beépíteni a szóbeli és az írásbeli feladatok megoldásaiba.

A világ és Európa a kora újkorban	Óraszám: 40
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A földrajzi felfedezések. <i>Felfedezők, feltalálók. A fanatizmus jellemzői és formái.</i></p> <p>A korai gyarmatosítás.</p> <p>A világgazdaság kialakulásának gazdasági, társadalmi hatásai Nyugat- és Közép-Európában.</p> <p>A kapitalista gazdaság jellemző vonásai.</p> <p>A reformáció kezdetei, Luther tevékenysége.</p> <p>A reformáció kálvini ága.</p> <p><i>Vallások szellemi, társadalmi, politikai gyökerei és hatásai.</i></p> <p>A reformáció egyéb irányzatai.</p> <p>A katolikus megújulás.</p> <p>Az abszolutizmus.</p> <p><i>Államformák, államszervezet.</i></p> <p>A Habsburg-francia vetélkedés kezdetei a XVI. században.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Shakespeare egy drámája, Molière egy komédiája.</p> <p><i>Matematika:</i> Pascal.</p> <p><i>Fizika:</i> A Föld, a Naprendszer és a Világmindenség fejlődéséről alkotott elképzelések.</p> <p><i>Földrajz:</i> Térképi ábrázolás, földrajzi fókuszát.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A barokk stílus (pl. Rubens, Rembrandt).</p> <p><i>Ének-zene:</i></p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Spanyolország a kora újkorban. A Tudorok kora Angliában. Az angol polgárháború. Az alkotmányos monarchia létrejötte Angliában. <i>A hatalommegosztás formái, szintjei.</i> A francia vallásháború, XIV. Lajos abszolutizmusa. Nagyhatalmi küzdelmek a XVII–XVIII. században: a harmincéves háború, a spanyol örökösödési háború és az északi háború. Közép-Európa kora újkori története. Az orosz nagyhatalom kialakulása, Nagy Péter reformjai. <i>Fölzárkózás, lemaradás.</i> Tudományok, művészetek a kora újkorban. Életmód és mindennapok a kora újkorban.</p>	<p>A barokk zene (pl. Purcell, Monteverdi, J. S. Bach).</p> <p><i>Dráma és tánc:</i> Az angol reneszánsz színház és dráma. A francia klasszicista színház és dráma.</p>
---	---

Magyarország a kora újkorban	Óraszám: 40
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A Jagelló-kor. A mohácsi csata és következményei. Az ország három részre szakadása, a várháborúk. A három országrész berendezkedése: a királyi Magyarország és a török hódoltság. A három országrész berendezkedése: az Erdélyi Fejedelemség. <i>Kisállamok, nagyhatalmak.</i> A reformáció Magyarországon. A tizenöt éves háború és a Bocskai-felkelés. A katolikus megújulás Magyarországon. A magyar rendek és a Habsburg-udvar viszonya a XVII. században. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora: Bethlen Gábor és I. Rákóczi György fejedelemsége. Zrínyi Miklós, a politikus és hadvezér pályája. A török hódoltság korának gazdasága, demográfiai folyamatai. Élet a három országrészben. A török kiűzése Magyarországról. A Rákóczi-szabadságharc története. <i>Egyezmények, szövetségek.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem; Gárdonyi Géza: Egri csillagok; Balassi Bálint: Egy katonaének; Mikes Kelemen: Törökországi levelek.</p> <p><i>Matematika:</i> Statisztikai táblázatok elemzése.</p> <p><i>Földrajz:</i> Magyarország természetföldrajza, népesedési, gazdasági diagramok elemzése.</p> <p><i>Ének-zene:</i> A reneszánsz hangszeres zene (pl. Bakfart Bálint).</p> <p><i>Informatika:</i> Az internet tudatos és kritikus használata.</p>

A fejlesztés várt eredményei a kilencedik évfolyam végén

A tanuló tudatosan vállalja a kora újkori és újkori egyetemes és magyar kultúrkinccs rendszerező megismerése révén az egyetemes emberi értékeket.

Ismerje fel és fogadja el a családhoz, lakóhelyhez, nemzethez való tartozás fontosságát. Ismerje fel a múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok látható és háttérben meghúzódó bonyolultabb összefüggéseket, és ezek erkölcsi-etikai aspektusait.

Ismerje fel a különböző államformák működési jellemzőit.

Ismerje fel és mind szélesebb körben differenciáltan alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek vagy egy-egy esemény, jelenség értékelésekor egymástól eltérő álláspontokat is megfogalmazhat.

Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét, azok következményeit.

Ismerje a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai jellemzőit, illetve azokat a feltételeket, okokat és következményeket, amelyek e folyamatot meghatározták.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják és ismerje fel ezek bonyolult összefüggéseit egy-egy történelmi esemény feldolgozása kapcsán.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről.

Tudja a korszakban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjait összehasonlítani.

Tudja azonosítani a civilizációk története és a forradalmak menete jellegzetes sémáit.

Tudja azonosítani Európa és a világ különböző régióinak eltérő fejlődési útjait és azok jellegzetességeit.

Tudja azonosítani a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai folyamainak meghatározó eseményeit, jelenségeit, szereplőit.

Tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni és értékelni.

Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Tudja írott és hallott szövegből a lényegyet kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával.

Tudja helyesen használni a történelmi korszakok és periódusok elnevezéseit.

Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból és internetről.

Legyen képes megismert és összegyűjtött információk rendezésére és értelmezésére.

Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére és következtetések levonására.

Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására.

Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes különböző szereplők nézőpontjából történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából.

Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.

Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is.

Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismeri az adott témakörök kerettanterv által megfogalmazott tárgyi követelményeit.

A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési jellemzőinek felismerése.

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Tudja értelmezni az eltérő uralkodási formák és társadalmi, gazdasági viszonyok közötti összefüggéseket.

Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból és internetről.

Legyen képes a szerzett információk rendezésére/értelmezésére, és tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni/értékelni is. Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes történelmi helyzeteket elbeszélni a különböző szereplők nézőpontjából.

Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

10. évfolyam

Éves óraszám: 108 óra (36 x 3)

Az évfolyam fő feladata a forráskezelés és -elemzés szabályainak, illetve a tudományos anyaggyűjtés elemeinek bővítése, mélyítése. Ezzel együtt tovább kell erősíteni az elemző, az oksági viszonyokat kutató jellegű munkát. Mindezek csak a tanulók fokozott tevékenykedtetése révén érhetők el. Kiemelt szerepe van a problémaközpontú

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

történelemtanításnak, mely adott esetben teljesen eltérő nézőpontok ütköztetését is szükségessé teszi. A kulcskompetenciák közül a hatékony és önálló tanulás szintjének emelése a legfontosabb feladat.

A történelem tantárgy kiválóan alkalmas az önálló ismeretszerzés kialakítására. Ehhez ismerni kell az elsődleges és másodlagos források kezelésének és elemzésének a szabályait. A tudományos anyaggyűjtéshez viszont nélkülözhetetlen a könyvtárakban, illetve azok anyagában (kézikönyvek, lexikonok, atlaszok, ismeretterjesztő folyóiratok stb.), valamint az elektronikus adatbázisokban való tájékozottság. A diákoknak ezen az életkori szinten a szaknyelvet felhasználva el kell jutni az események elbeszélésétől, a források tartalmi ismertetésétől a problémafelvetés, magyarázat, fejtegetés, következtetés és érvelés gyakorlati alkalmazásáig. Fontos feladat a különböző diagramok, grafikonok elemzése, majd készítési lehetőségeinek a megteremtése is, képi információhordozók gyűjtése, válogatása és készítése, valamint az időben és térben való tájékozottság fejlesztése. Kiemelten fontos ezért a térképhasználat fejlesztése. A tanulók tudják használni a tematikus térképet, tudjanak azokon méréseket és becsléseket végezni, adatokat értelmezni. (pl. lakosságszám, népsűrűség, gazdasági fejlettség). Tudják a tematikus térképek adatait összehasonlítani, s ebből következtetéseket levonni, és a térképi információkat beépíteni a szóbeli és az írásbeli feladatok megoldásaiba.

A felvilágosodás kora	Óraszám: 12
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A felvilágosodás eszmerendszere. <i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i></p> <p>A felvilágosodás állam- és közgazdasági elméletei. Nagyhatalmak és nemzetközi kapcsolataik a XVIII. században. A felvilágosult abszolutizmus Közép-és Kelet-Európában. Az amerikai gyarmatok függetlenségi háborúja. Az Amerikai Egyesült Államok politikai rendszere. <i>A hatalommegosztás formái, szintjei.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Voltaire, kulturált könyvtárhasználat.</p> <p><i>Matematika:</i> René Descartes.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A klasszicista stílus.</p> <p><i>Informatika:</i> Az internet tudatos és kritikus használata.</p>

Újjáépítés és felvilágosult abszolutizmus Magyarországon	Óraszám: 16
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A Magyar Királyság a XVIII. századi Habsburg Birodalomban. <i>Függetlenség és alávettség.</i> Demográfiai és etnikai változások a XVIII. században. <i>Népesség, demográfia (vándorlás, migráció).</i> <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i> Újjáépítés és gazdasági élet a XVIII. századi Magyarországon.</p>	<p><i>Matematika:</i> Diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása.</p> <p><i>Földrajz:</i> Demográfiai mutatók, a népességszám és befolyásoló tényezői, a Kárpát-medence tájai.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> A barokk építészet (pl. az Esterházy-</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>A társadalmi változások és életmód a XVIII. században. Mária Terézia. II. József, a felvilágosult abszolút uralkodó. A barokk kulturális hatásai. <i>Korok, korstílusok.</i></p>	<p><i>kastély).</i> <i>Ének-zene:</i> A barokk zene (pl. J. S. Bach), a klasszicizmus zenéje (pl. Beethoven, Haydn, Mozart). <i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet felhasználásával.</p>
---	--

A forradalmak és Szent Szövetség kora	Óraszám: 24
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A francia forradalom kezdete és az alkotmányos monarchia időszaka. <i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i> A királyság bukása és a köztársaság létrejötte. A jakobinus diktatúra és a terror. Napóleon hatalomra kerülése, a konzulátus időszaka. I. Napóleon császársága. A bécsi kongresszus és a Szent Szövetség kora. <i>Kisállamok, nagyhatalmak.</i> Az ipari forradalom. <i>A technikai fejlődés feltételei és következményei.</i> Az ipari forradalom társadalmi és demográfiai hatásai. <i>Népesség, demográfia.</i> Az ipari forradalom életmódra gyakorolt hatásai. <i>Nők és férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák.</i> A XIX. század uralkodó eszméi: liberalizmus, konzervativizmus, nacionalizmus, szocializmus. <i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i> A „népek tavasza”.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Dickens, Balzac, Puskin, Stendhal. <i>Matematika:</i> Gauss; diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Biológia-egészségtan:</i> Az emberi tevékenység környezeti hatásai. <i>Fizika:</i> A fizika tudományának hatása az ipari-technikai civilizációra. <i>Földrajz:</i> Európa szénmedencéi, gazdasági szerkezet, urbanizáció, demográfiai mutatók, környezetkárosítás. <i>Ének-zene:</i> Romantika, nemzeti romantika (pl. Franz Schubert-dalok, Frédéric Chopin, Wagner, Liszt Ferenc). <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A kommunikáció történetének alapfordulatai: távközlés.</p>

A polgárosodás kora, forradalom és szabadságharc Magyarországon	Óraszám: 36
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Magyarország a francia forradalom és a napóleoni háborúk időszakában. Széchenyi István programja és gyakorlati tevékenysége. <i>Fölzárkózás és lemaradás.</i> A reformkor első évtizede. A reformkor fő kérdései az 1840-es években. Kossuth Lajos reformkori programja és gyakorlati tevékenysége. A Széchenyi –</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz I., Csokonai Vitéz Mihály, Kazinczy Ferenc, Kölcsey Ferenc: Himnusz, Huszt; Petőfi Sándor: Nemzeti dal, A XIX. század költői; Vörösmarty Mihály: Szózat, Katona József: Bánk bán. A nyelvújítás. <i>Matematika:</i></p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Kossuth vita. <i>Tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda.</i> A reformkor társadalmi és gazdasági élete. <i>Nők és férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák. Erőforrások és termelési kultúrák.</i> A polgári nemzeteszmé kialakulása és a nemzetiségi kérdés. <i>Kisebbség, többség, nemzetiség,</i> A nemzeti kultúra kialakulása. A pesti forradalom, az áprilisi törvények és a Batthyány-kormány. <i>Forradalom, reform, kompromisszum.</i> A szabadságharc története. <i>Békék, háborúk, hadviselés.</i> A forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggései.</p>	<p>Bolyai Farkas, Bolyai János. <i>Hon- és népismeret:</i> Épített örökségünk. <i>Földrajz:</i> Budapest gazdasági jelentősége. <i>Dráma és tánc:</i> Színháztörténet - Nemzeti Színház, Katona József: Bánk bán. <i>Vizuális kultúra:</i> A magyarországi klasszicizmus. <i>Ének-zene:</i> A nemzeti opera születése, a Himnusz megzenésítése (Erkel Ferenc), Liszt Ferenc. <i>Informatika:</i> Könyvtártípusok, könyvtártörténet.</p>
---	---

<p>Nemzetállamok kialakulása. Magyarország története a szabadságharc leverésétől a kiegyezés megkötéséig</p>	<p>Óraszám: 20</p>
<p>Ismeretek, fejlesztési követelmények</p>	<p>Lehetséges kapcsolódási pontok</p>
<p>Franciaország nagyhatalmi törekvései III. Napóleon korában. Az olasz egység létrejötte. Az egységes Németország megteremtése. Az Amerikai Egyesült Államok polgárháborúja és nagyhatalommá válása. Megtorlás és önkényuralom Magyarországon. <i>Függetlenség, alávetettség.</i> Magyarország és a bécsi udvar viszonyának a változása 1860–1865 között. A kiegyezéshez vezető út és a kiegyezés. A kiegyezés politikai és gazdasági rendszere. <i>Államformák, államszervezet.</i> A kiegyezés értékelése és alternatívái.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Arany János: A walesi bárdok; Madách Imre: Az ember tragédiája. <i>Matematika:</i> Diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Földrajz:</i> Európa és az Amerikai Egyesült Államok nagytájai. <i>Ének-zene:</i> Verdi: Aida.</p>

A fejlesztés várt eredményei a tizedik évfolyam végén

A tanuló tudatosan vállalja a kora újkori és újkori egyetemes és magyar kultúrkincs rendszerező megismerése révén az egyetemes emberi értékeket.
Ismerje fel és fogadja el a családdhoz, lakóhelyhez, nemzetéhez való tartozás fontosságát.
Ismerje fel a múltat és a történelmet formáló, összetett folyamatok látható és háttérben meghúzódó bonyolultabb összefüggéseket, és ezek erkölcsi-etikai aspektusait.
Ismerje fel a különböző államformák működési jellemzőit.
Ismerje fel és mind szélesebb körben differenciáltan alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Ismerje fel, hogy az utókor a nagy történelmi személyiségek vagy egy-egy esemény, jelenség értékelésekor egymástól eltérő álláspontokat is megfogalmazhat.

Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét, azok következményeit.

Ismerje a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai jellemzőit, illetve azokat a feltételeket, okokat és következményeket, amelyek e folyamatot meghatározták.

Tudja, hogy a történelmi jelenségeket, folyamatokat társadalmi, gazdasági, szellemi tényezők együttesen befolyásolják és ismerje fel ezek bonyolult összefüggéseit egy-egy történelmi esemény feldolgozása kapcsán.

Tudjon példákat mondani különböző korok eltérő értékítéleteiről.

Tudja a korszakban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjait összehasonlítani.

Tudja azonosítani a civilizációk története és a forradalmak menete jellegzetes sémáit.

Tudja azonosítani Európa és a világ különböző régióinak eltérő fejlődési útjait és azok jellegzetességeit.

Tudja azonosítani a polgári átalakulás szellemi, társadalmi, gazdasági, politikai folyamainak meghatározó eseményeit, jelenségeit, szereplőit.

Tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni és értékelni.

Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Tudja írott és hallott szövegből a lényegyet kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával.

Tudja helyesen használni a történelmi korszakok és periódusok elnevezéseit.

Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes a tanuló ismereteket meríteni, beszámolót, kiselőadást készíteni és tartani különböző írott forrásokból, történelmi kézikönyvekből, atlaszokból/szakmunkákból, statisztikai táblázatokból, grafikonokból, diagramokból és internetről.

Legyen képes megismert és összegyűjtött információk rendezésére és értelmezésére.

Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére és következtetések levonására.

Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására.

Legyen képes feltevéseket megfogalmazni történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról.

Legyen képes különböző szereplők nézőpontjából történelmi helyzeteket elbeszélni, eljátszani a különböző szereplők nézőpontjából.

Legyen képes saját véleményét megfogalmazni, közben legyen képes vitában a tárgyilagos érvelés és a személyeskedés megkülönböztetésére.

Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét. Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is.

Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismeri az adott témakörök kerettanterv által megfogalmazott tárgyi követelményeit.

A korábbi korokban élt emberek, közösségek élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a különböző államformák működési jellemzőinek felismerése.

Ismerje és mind szélesebb körben alkalmazza a történelem értelmezését segítő kulcsfogalmakat és egyedi fogalmakat, az árnyalt történelmi tájékozódás és gondolkodás érdekében.

Ismerje a világ és az európai kontinens eltérő fejlődési irányait, ezek társadalmi, gazdasági és szellemi hátterét. Tudja azonosítani Európa különböző régióinak eltérő fejlődési útjait.

Ismerje fel a meghatározó vallási, társadalmi, gazdasági, szellemi összetevőket egy-egy történelmi jelenség, folyamat értelmezésénél.

Legyen képes a szerzett információk rendezésére/értelmezésére, és tudja a rendelkezésre álló információforrásokat áttekinteni/értékelni is. Tudjon kérdéseket megfogalmazni a forrás megbízhatóságára és a szerző esetleges elfogultságára vonatkozóan.

Legyen képes különböző magatartástípusok és élethelyzetek megfigyelésére/következtetések levonására. Tudja írott és hallott szövegből a lényegét kiemelni tételmondatok meghatározásával, szövegek tömörítésével és átfogalmazásával egyaránt. Legyen képes a többféleképpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárására.

Legyen képes folyamatábrát, diagramot, vizuális rendezőt (táblázatot, ábrát) készíteni, történelmi témákat vizuálisan ábrázolni.

Legyen képes az időmeghatározásra konkrét kronológiai adatokkal, valamint történelmi időszakokhoz kapcsolódóan egyaránt, és tudjon kronológiai adatokat rendszerezni. Használja a történelmi korszakok és periódusok nevét.

Legyen képes összehasonlítani történelmi időszakokat, egybevetni eltérő korszakok emberi sorsait a változások szempontjából, és legyen képes a változások megkülönböztetésére is.

Legyen képes érzékelni és elemezni az egyetemes és a magyar történelem eltérő időbeli ritmusát, illetve ezek kölcsönhatásait. Tudja az egyes korszakokat komplex módon jellemezni és bemutatni.

Legyen képes különböző információforrásokból önálló térképvázlatok rajzolására, különböző időszakok történelmi térképeinek az összehasonlítására, a történelmi tér változásainak leolvasására, az adott témához leginkább megfelelő térkép kiválasztására.

11. évfolyam

Éves óraszám: 108 óra (36 x 3)

Fakultációs csoportban 180 óra (36 x 5)

A gimnáziumi *történelemtanítás* utolsó két éve az érettségire való felkészülés/felkészítés jegyében telik el, ezért minden, a történelemtanítás során szerepet játszó fejlesztési területet és kulcskompetenciát kiemelünk és elmélyítünk. Ezek közül a legfontosabb a nemzeti azonosságtudat kialakítása és a hazafias, valamint az aktív állampolgárságra és demokráciára

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

nevelés. Fontos, hogy hazájukhoz hű, nemzeti, népi kultúránk értékeit ismerő és becsülő, a demokratikus jogállam iránt elkötelezett, a közügyekben aktívan résztvevő állampolgárokat neveljünk. Ehhez használjuk fel és tudatosítsuk a közelmúltunk történelmének mindazon értékeit (pl. jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát), közös társadalmi és állami sikereinket (pl. rendszerváltás, a demokratikus jogállam kiépítése, békés nemzetegyesítés, az európai közösséghez és az atlanti szövetséghez csatlakozásunk), kitérve történelmünk árnyoldalainak bemutatására, feldolgozására is. Lényeges az is, hogy a XX. századi népirtások (pl. örmény népirtás, holokauszt, délszláv háború), a tömegméretű tragédiák és mögöttük rejlő egyéni sorsok feldolgozása megtörténjen, a történelmi átélhetőség és kritikai gondolkodás fejlesztése érdekében. Fontos a népirtások, háborúk és diktatúrák során az egyéni és szervezett ellenállás különböző formáinak megismerése, a személyes magatartásformák megítélése.

A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia alkalmas a demokrácia iránti végső elköteleződésre, valamint nemzeti értékeinken túl a közös európai gondolat iránti egyértelmű állásfoglalásra is. A tanulók fejlesztésének alappillérei közül első helyen a források használata és értékelése említhető. A belőlük történő önálló adatgyűjtés mellett a történelmi háttér ismeretében következtetések levonása is szükséges. Mindehhez elengedhetetlen nemcsak a szakszókincs alapos ismerete, hanem az egyes történelmi fogalmak meghatározása is annak tudatában, hogy tartalmuk a különböző történelmi korokban változó jelentésű lehet. Igen fontos elem történelemtanításunk záró szakaszában is a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódó képessége, mely a kronológiai és topográfiai adatokon túl azok egységben látását, az események sorrendjét (diakronia) és az egy időben zajló történések (szinkronia) felismerését is jelenti. Ezen a szinten már elvárható egyszerű kronológiai táblázatok önálló készítése, valamint kronológiai munkák használata is. Fontos a történelmi tér változásainak a felismerése, a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolása, valamint az ökológiai szemlélet kialakítása a történelmi jelenségek értelmezésében.

A nemzetállamok és a birodalmi politika kora	Óraszám: 18
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az ipari forradalom újabb hulláma. <i>Technikai fejlődés feltételei és következményei.</i> A polgári állam. <i>A hatalommegosztás formái, szintjei.</i> A gyarmatosítás új vonásai és a gyarmatbirodalmak. Kína és Japán. <i>Függetlenség és alávetettség.</i> Nagyhatalmi konfliktusok és a szövetségi rendszerek kialakulása. <i>Egyezmények, szövetségek.</i> A keleti kérdés és a Balkán. Társadalmi és demográfiai változások. A tudományos és politikai gondolkodásmód változása. <i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i> Az életmód és a mindennapok a XIX. század végén. <i>Egyenlőség, emancipáció.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Dosztojevszkij, Victor Hugo, Lev Tolsztoj, Kafka, Apollinaire, Baudelaire, Rimbaud. <i>Matematika:</i> Diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Biológia-egészségtan:</i> Az emberi tevékenység környezeti hatásai; Az evolúció darwini leírása. <i>Fizika:</i> A tudomány hatása az ipari-technikai civilizációra, a radioaktivitás és az elektromosság. <i>Vizuális kultúra:</i> Az impresszionizmus (pl. Edouard Manet, Claude Monet), a szecesszió (pl. Klimt), expresszionizmus (pl. Munch), a kubizmus (pl. Picasso). <i>Testnevelés és sport:</i> Az első újkori olimpia.</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

A dualizmus Magyarországon	Óraszám: 19
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A dualista állam kiépülése és működése. <i>Államformák, államszervezet.</i> Gazdasági változások a dualizmus korában. <i>A technikai fejlődés feltételei és következményei.</i> <i>Fölzárkózás és lemaradás.</i> Társadalmi változások és népesedési viszonyok a dualizmus korában. <i>Népesség, demográfia.</i> Budapest világvárossá válása. Etnikai és nemzetiségi viszonyok a dualizmus korában. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i> A dualista monarchia válsága. Életmód és mindennapok a századfordulón. <i>Nők és férfiak életmódja, társadalmi helyzete, életformák.</i> A tudomány és művészetek jellemzői a korszakban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Jókai Mór: A kőszívű ember fiai; Mikszáth Kálmán novellái; Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...; Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk; a Nyugat folyóirat. <i>Matematika:</i> Diagramok készítése, értelmezése, táblázatok olvasása. <i>Fizika:</i> Elektromosság, elektromos generátorok. <i>Földrajz:</i> Magyarország természeti adottságai. <i>Vizuális kultúra:</i> A romantika és a realizmus Magyarországon (pl. Steidl Imre: Országház, Munkácsy Mihály), a szecesszió (pl. Csontváry Kosztka Tivadar). <i>Ének-zene:</i> Bartók Béla, Dohnányi Ernő, Kodály Zoltán. <i>Testnevelés és sport:</i> Magyarok az olimpián, sikeres magyar sportágak (úszás, vívás).</p>

Az első világháború és következményei	Óraszám: 16
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az első világháború. <i>Hadviselés, tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda.</i> Magyarország az első világháborúban. A februári forradalom és a bolsevik hatalomátvétel. A diktatúra kiépülése Szovjet-Oroszországban. A háborús vereség következményei Magyarországon: az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása, az őszirózsás forradalom, a tanácsköztársaság. Az első világháborút lezáró békerendszer. A trianoni békediktátum. <i>Kisállamok, nagyhatalmak.</i> Új államok Közép-Európában. A határon túli magyarság sorsa.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Háborús versek (pl. Ady, Babits: Jónás könyve). <i>Biológia-egészségtan:</i> Fertőzés, higiénia, járvány. <i>Földrajz:</i> A magyarság által lakott, országhatáron túli területek, Magyarországon élő nemzetiségek.</p>

Európa és a világ a két világháború között	Óraszám: 22
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Az 1920-as évek politikai és gazdasági viszonyai. Demokráciák és tekintélyuralmi rendszerek Európában a két világháború között. Az olasz fasiszta állam és ideológia jellemzői. A kommunista diktatúra a Szovjetunióban. <i>Történelemformáló eszmék.</i> Az 1929–33-as világgazdasági válság jellemzői és következményei. Az Amerikai Egyesült Államok válasza a válságra: a New Deal. <i>Erőforrások és termelési kultúrák.</i> A nemzetiszocialista ideológia és a náci diktatúra jellemzői. <i>Tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda. A fanatizmus jellemzői és formái.</i> Nemzetközi viszonyok a két világháború között. A gyarmatok helyzete. A tudomány és a művészetek a két világháború között. <i>Korok, korstílusok.</i> Életmód és mindennapok a két világháború között. <i>Nők és férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bulgakov, Thomas Mann, Hemingway. <i>Matematika:</i> Számok, műveletek, egyéb matematikai szimbólumok alapján az általuk leírt valóságos helyzetek, történések, összefüggések elképzelése. <i>Biológia-egészségtan:</i> Védőoltások. <i>Fizika:</i> Elektromágneses hatás terjedése (rádió). <i>Földrajz:</i> A gazdasági fejlettség területi különbségei, a gazdasági szerkezet és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolata. <i>Ének-zene:</i> Az avantgárd zene. <i>Vizuális kultúra:</i> Szürrealizmus (pl. Salvador Dali), fotóművészet. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Tömegtájékoztatás és demokrácia, kultúra és tömegkultúra.</p>
---	--

Magyarország a két világháború között	Óraszám: 20
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A konszolidáció kezdete folyamata, jellemzői, eredményei és válsága. <i>Államformák, államszervezet.</i> A válság és hatása, a belpolitikai élet változásai az 1930-as években. A magyar külpolitika céljai és lehetőségei a két világháború között. <i>Kisállamok, nagyhatalmak.</i> A revízió lépései és politikai következményei Magyarországon. Társadalom és életmód Magyarországon a két világháború között. <i>Szegények és gazdagok világa. Egyenlőség, emancipáció.</i> Tudomány és művészet a két világháború között. <i>Korok, korstílusok.</i> Tömegkultúra és -sport.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A Nyugat, népi írók (Németh László, Illyés Gyula), Kassák Lajos. Kosztolányi Dezső, Móricz Zsigmond; József Attila: Külvárosi éj, Tudod, hogy nincs bocsánat. <i>Hon- és népismeret:</i> A magyar tudomány és kultúra eredményei a világban. <i>Földrajz:</i> A Kárpát-medence földrajza, gazdasági válságok. <i>Ének-zene:</i> Bartók Béla, Kodály Zoltán. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Tömegkommunikáció, a média hatása a mindennapi életre, a hangosfilmgyártás kezdete. Propaganda-eszközök <i>Informatika:</i> Anyaggyűjtés tudatos és kritikus</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

---

internethasználattal a revízió, irredentizmus témájában.
--

A 11. évfolyamon fakultációs csoportokban 72 órával több van. Ezekben a csoportokban az emelt szintű érettségi vizsga aktuális követelményeinek megfelelő ismeretanyag megszerzése, valamint csak emelt szinten megjelenő fejlesztési területek gyakoroltatása történik ezekben az órákban. Az adott szaktanár éves tanmenetében szerepelteti ezen órák felhasználásának rendjét.

A fejlesztés várt eredményei a tizennegyedik évfolyam végén

Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszú távú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje a XIX-XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait az 1848–1849-es szabadságharc leverésétől a Berlin-Róma tengelyhez való csatlakozásunkig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy a XIX–XX. században lényegesen átalakult Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés előnyeit és működési nehézségeit egyaránt felismerni és azokat elemezni.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozásra. Jusson el kiselőadások,

---

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

---

beszámolók önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internetet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a történelmi időben történő sokoldalú tájékozódásra. Legyen képes a különböző időszakot bemutató történelmi térképek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismeri az adott témakörök kerettanterv által megfogalmazott tárgyi követelményeit.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje a XIX-XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján.

Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából.

Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni.

Legyen képes a történelmi időben történő sokoldalú tájékozódásra. Legyen képes a különböző időszakot bemutató történelmi térképek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

12. évfolyam

Éves óraszám: 90 óra (30 x 3)

Fakultációs csoportban 150 óra (30 x 5)

A gimnáziumi *történelemtanítás* utolsó éve az érettségire való felkészülés/felkészítés jegyében telik el. Mindazon fejlesztési területeket és kulcskompetenciákat kiemeljük és elmélyítjük, melyek a történelemtanítás során szerepet játszanak. Ezek közül a legfontosabb a nemzeti azonosságtudat kialakítása és a hazafias, valamint az aktív állampolgárságra és demokráciára nevelés. Fontos, hogy hazájukhoz hű, nemzeti, népi kultúránk értékeit ismerő és becsülő, a demokratikus jogállam iránt elkötelezett, a közügyekben aktívan résztvevő állampolgárokat neveljünk. Ehhez használjuk fel és tudatosítsuk a közelmúlt történelmének mindazon értékeit (jeles magyar történelmi személyiségek, tudósok, feltalálók, művészek, írók, költők, sportolók munkásságát), közös társadalmi és állami sikereinket (pl. rendszerváltás, a demokratikus jogállam kiépítése, békés nemzetegyesítés, az európai közösséghez és az atlanti szövetséghez csatlakozásunk), nem elhallgatva, de nem is túlhangsúlyozva történelmünk árnyoldalait sem. A kulcskompetenciák közül a szociális és állampolgári kompetencia alkalmas a demokrácia iránti végső elköteleződésre, valamint nemzeti értékeinken túl a közös európai gondolat iránti egyértelmű állásfoglalásra is.

A tanulók fejlesztésének alappillérei közül első helyen a források használata és értékelése említhető. A belőlük történő önálló adatgyűjtés mellett a történelmi háttér ismeretében következtetések levonása is szükséges. Mindehhez elengedhetetlen nemcsak a szakszókincs alapos ismerete, hanem az egyes történelmi fogalmak meghatározása is annak tudatában, hogy tartalmuk a különböző történelmi korokban változó jelentésű lehet. Igen fontos elem történelemtanításunk záró szakaszában is a tanulók történelmi időben és térben való tájékozódó képessége, mely a kronológiai és topográfiai adatokon túl azok egységben látását, az események sorrendjét (diakronia) és az egy időben zajló történések (szinkronia) felismerését is jelenti. Ezen a szinten már elvárható egyszerű kronológiai táblázatok önálló készítése, valamint kronológiai munkák használata is. Fontos a történelmi tér változásainak a felismerése, a történelmi és földrajzi térképek összekapcsolása, valamint az ökológiai szemlélet kialakítása a történelmi jelenségek értelmezésében.

A *társadalmi és állampolgári ismeretek* – mint közvetlen szocializációs hatású témaköröket átfogó tartalmi terület – természetes módon kapcsolódik a NAT-ban megfogalmazott valamennyi általános fejlesztési feladathoz. Ez a lehetősége abból fakad, hogy a jelenben való eligazodásra igyekszik felkészíteni a tanulókat. Olyan tartalmakat visz be az oktatásba, amelyek a hétköznapokban közvetlenül hasznosítható tudást eredményeznek. Olyan készségek fejlesztését célozza, amelyek – miként az összes kulcskompetencia –, széles

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

körben hasznosíthatók az iskolán kívüli életben. A témakörök feldolgozása közvetlen módon járul hozzá a *szociális és állampolgári*, valamint a *kezdeményezőkétség és vállalkozási kompetencia* fejlesztéséhez. Az általános célok közül jelentős mértékben segíti az állampolgárságra és demokráciára nevelést, a másokért való felelősségvállalás és az önkéntesség gondolatának elmélyülését a fiatalokban, a gazdasági és a pénzügyi nevelést, valamint kisebb mértékben a pályaaorientációt is.

A társadalmi, állampolgári és gazdasági témakörök feldolgozása fontos szerepet játszik az önálló és kritikai gondolkodás fejlesztésében, valamint a médiahasználat tudatosságának kialakításában, ami középiskolában a következő tevékenységi típusokra épülhet: írott és audiovizuális szövegek önálló gyűjtése, szóban vagy írásban történő feldolgozása, valamint tudatos és kritikus kezelése, a tanult ismeretek problémaközpontú elrendezése, a többféle képpen értelmezhető szövegek jelentésrétegeinek feltárása, különféle értékrendek összehasonlítása, saját értékek és vélemények tisztázása.

A középiskola utolsó évfolyamán megjelenő *társadalmi és állampolgári ismeretek* témakörei a történelem tantárgy keretében szintetizálják a diákok társadalomtudományi ismereteit. Mivel végzős diákokról van szó, fontos, hogy az iskola közvetlen módon is előkészítse őket a tényleges gazdasági és politikai szerepvállalásra: az állampolgári jogok és kötelességek felelősségteljes gyakorlására, a munkavállalói, illetve a vállalkozói szerepre, valamint az országgyűlési és helyhatósági választásokon való részvételre.

E témakörök szemlélete szorosan kötődik az aktuális társadalmi gyakorlathoz, illetve a diákok társadalmi tapasztalataihoz. Legfontosabb módszertani sajátossága az induktivitás, amely a tanulási folyamat gyakorlatközeli jellegében gyökerezik. Ezt az teszi fontossá, hogy a diákok társadalmi tapasztalatai sok esetben ellentmondanak az iskolában tanult eszményeknek, elveknek és fogalmi általánosításoknak. Így mind a tanár, mind a tananyag könnyen hiteltelenné válhat. Az ismeretek pusztá átadása mellett ezért mindenképp szükség van olyan, személyes élményekre építő készségfejlesztő módszerekre, amelyek megalapozzák, illetve erősítik a diákok szociális, erkölcsi és jogi érzékét. A tananyag tehát nem egyszerűen ismereteket közvetít, hanem viselkedési mintákat, szemléletet is, egyfajta problémamegoldó „társadalmi gyakorlótérnek” tekintve a tanórákat, ahol szimulációs helyzetekben erősödhet a diákok döntési és problémamegoldó képessége, empátiája, toleranciája és együttműködési készsége.

A második világháború	Óraszám: 13
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A második világháború kitörése. A második világháború hadi és diplomáciai eseményei a Szovjetunió elleni német támadásig. <i>Békék, háború, hadviselés.</i> Fordulat a háború menetében. A szövetségek együttműködése és győzelme. <i>Egyezmények, szövetségek.</i> A második világháború jellemzői. A holokauszt. Magyarország háborúba lépése és részvétele a keleti fronton. Kállay Miklós miniszterelnöksége. A német megszállás és a nyilas uralom. Felszabadulás és szovjet megszállás. Háborús veszteségeink.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Radnóti Miklós: Hetedik ecloga, Kertész Imre: Sorstalanság. Személyes történetek, naplók, memoárok. <i>Etika:</i> Előítélet, kirekesztés, rasszizmus. <i>Fizika:</i> Nukleáris energia. <i>Földrajz:</i> Kontinensek természetföldrajzai jellemzői. <i>Mozgókép-kultúra és médiaismeret:</i> Videó-interjúk, visszaemlékezések, a videó-interjú, mint műfaj elemzése <i>Informatika:</i> Archív filmfelvételek keresése az interneten</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

	és elemzésük.
--	---------------

Hidegháborús konfliktusok és a kétpólusú világ kiépülése	Óraszám: 8
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A nyugati országok gazdasági és katonai integrációja. Az új világgazdasági rendszer kialakulása.</p> <p><i>Erőforrások és termelési kultúrák.</i></p> <p>A szovjet tömb kialakulása, jellemzői.</p> <p>A hidegháborús szembenállás, a kétpólusú világ, a megosztott Európa.</p> <p><i>Egyezmények, szövetségek.</i></p> <p>A gyarmati rendszer felbomlása (India, Kína), a „harmadik világ”.</p> <p>A közel-keleti konfliktusok. Izrael Állam létrejötte, az arab világ átalakulása.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Orwell, Szolzsenyicin, Hrabal, Camus, Garcia Marquez.</p> <p><i>Kémia:</i></p> <p>Hidrogénbomba, nukleáris fegyverek.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i></p> <p>A posztmodern, intermediális művészet.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiai történet.</p>

Magyarország 1945-1956 között	Óraszám: 10
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Magyarország szovjetizálása, a kommunista diktatúra kiépítése, jellemzői.</p> <p><i>Függetlenség és alávetettség.</i></p> <p>Az egypárti diktatúra működése a Rákosi-korszakban, valamint a gazdasági élet jellegzetességei.</p> <p><i>Világkép, eszmék, ideológiák, társadalomkritika.</i></p> <p>Életmód, életviszonyok, munka, sport, kultúra, szórakozás.</p> <p>Az 1956-os forradalom és szabadságharc okai, háttere, főbb eseményei, jellemzői, szereplői.</p> <p><i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i></p> <p>Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról.</p> <p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Dokumentumfilmek, híradók elemzése.</p> <p><i>Testnevelés és sport:</i></p> <p>Olimpiai történet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>Multimédia CD-ROM használatával Magyarország XX. századi eseményeinek és azok hátterének megismerése.</p>

A két világrendszer versengése, a szovjet tömb felbomlása	Óraszám: 8
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Szovjet-amerikai konfliktusok, a versengés és együttműködés formái, területei.</p> <p>Demokrácia és a fogyasztói társadalom nyugaton – diktatúra és hiánygazdaság keleten.</p> <p>A vallások, az életmód (szabadidő, sport, turizmus) és a kulturális szokások (divat, zene) változásai a korszakban.</p> <p>A kétpólusú világrend megszűnése:</p> <p>Németország egyesítése, a Szovjetunió és Jugoszlávia szétesése.</p>	<p><i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i></p> <p>Tömegkommunikáció, a média és a mindennapi élet.</p> <p><i>Informatika:</i></p> <p>Neumann János és a modern számítógépek.</p> <p>Az internet.</p> <p><i>Biológia-egészségtan:</i></p> <p>A DNS és a géntechnológia.</p> <p><i>Fizika:</i></p> <p>Az űrkutatás.</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>A tanuló érti és tudja, hogy milyen tényezők vezettek a kétpólusú világrend megszűnéséhez. Felismeri a kommunista társadalmi-gazdasági berendezkedés fejlődésképtelenségét.</p>	<p><i>Ének-zene:</i> A beat és a rock. Szórakoztató zenei műfajok</p>
--	---

A Kádár-korszak	Óraszám: 10 óra
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Megtorlás és a konszolidáció. Gazdasági reformok, társadalmi változások a Kádár-korszakban. Életmód és mindennapok, a szellemi- és sportélet. A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak. A rendszerváltozás „forgatókönyve”, mérlege, nyertesek és vesztesek. <i>Forradalom, reform és kompromisszum.</i> Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon a kétpólusú világ időszakában. <i>Népesség, demográfia.</i></p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Németh László, Nagy László, Sütő András, Weöres Sándor, Ottlik Géza, Örkény István. <i>Mozgókép kultúra és médiaismeret:</i> Dokumentumfilmek, híradók elemzése; stílusirányzatok: budapesti iskola. <i>Testnevelés és sport:</i> Olimpiai történet, magyar részvétel és sikerek a korszak olimpiáin.</p>

Az egységesülő Európa, a globalizáció kiterjedése	Óraszám: 8
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az információs – technikai forradalom és a tudásipar. A globális világgazdaság új kihívásai és ellenmondásai. <i>Technikai fejlődés feltételei és következményei.</i> <i>Erőforrások és termelési kultúrák.</i> A fenntarthatóság dilemmái. A civilizációk, kultúrák közötti ellentétek kiéleződése. Az egypólusútól a többpólusú világrend felé. A mediatizált világ. A tömegkultúra új jelenségei napjainkban. <i>Tömegtájékoztatás, sajtó, propaganda.</i> Az Európai Unió alapelvei, intézményei, működése és problémái.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Az EU kialakulása, jellemzői, tagállamai; globális világgazdaság napjainkban, globális környezeti problémák; népesség, népesedés, urbanizáció; fejlődő és fejlett országok gazdaságának jellemzői; Kína. <i>Informatika:</i> Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése. Információs társadalom. Információkeresés, információ-felhasználás. <i>Ének-zene:</i> Világzene.</p>

A demokratikus viszonyok megteremtése és kiépítése Magyarországon	Óraszám: 6
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A poszt-szocialista régió és Magyarország helyzete, problémái 1990 után. A közbiztonsági rendszer jogállami átalakítása és intézményrendszere 1990 után.</p>	<p><i>Informatika:</i> Információkeresés, információ-felhasználás. <i>Matematika:</i> Diagramok, táblázatok, grafikonok –</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p><i>Hatalommegosztás formái, szinterei.</i> A piacgazdaságra való áttérés és az átalakulás ellentmondásai, regionális gazdasági különbségek. Magyarország euroatlanti csatlakozásának folyamata <i>Földrakódás, lemaradás.</i> A társadalmi egyenlőtlenségek és a mobilitás problémái. A magyarországi cigányok (romák). <i>Nők, férfiak életmódja és társadalmi helyzete, életformák, szegények és gazdagok világa.</i> A határon túli magyarság helyzete. Magyarok a nagyvilágban. <i>Kisebbség, többség, nemzetiségek.</i></p>	<p>adatleolvasás, készítés, értelmezés, statisztikai fogalmak ismerete. <i>Etika; filozófia:</i> <i>Korunk erkölcsi kihívásai.</i></p>
---	--

Társadalmi ismeretek	Óraszám: 4
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Családformák a mai világban. Kortárs csoport és ifjúsági szubkultúrák. A helyi társadalom, a civil társadalom és az önkéntesség. Nemzet és nemzetiség. Kulturális és etnikai kisebbségek Magyarországon. Esélyegyenlőtlenség és hátrányos társadalmi helyzet. Társadalmi felelősségvállalás és szolidaritás. Tudatos fogyasztói magatartás. A nagy ellátórendszerek (egészségügy, társadalom-biztosítás, oktatás) megismerése.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Magyarország régiói; demográfiai mutatók; a magyar tájak kulturális, néprajzi értékei. <i>Etika:</i> Társadalmi szolidaritás. Többség és kisebbség.</p>

Állampolgári ismeretek	Óraszám: 4
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Állampolgári jogok és kötelességek. Magyarország és az Európai Unió politikai intézményrendszere. A magyar és az európai állampolgárság legfontosabb ismérvei. A magyar választási rendszer (országgyűlési és helyhatósági választások). A politikai részvétel formái. A közvetett és a közvetlen demokrácia eszköztára.</p>	<p><i>Földrajz:</i> Az Európai Unió kialakulása és működésének jellemzői. <i>Etika:</i> Törvény és lelkiismeret.</p>

Pénzügyi és gazdasági kultúra	Óraszám: 5
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az állam gazdasági szerepvállalása és kapcsolata a gazdaság különböző szereplőivel.</p>	<p><i>Földrajz:</i> A modern pénzügyi közvetítőrendszer a</p>

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

<p>Az állam bevételei. Az állam stabilizációs, redisztribúciós és tőkeallokációs feladatai.</p> <p>A költségvetési és a monetáris politika eszköztára, szerepe a gazdaságpolitikai célok megvalósításában.</p> <p>A pénzpiac működése, megtakarítók és forrásigénylők. A pénzügyi közvetítők helye a nemzetgazdaságban.</p> <p>A vállalkozások helye a nemzetgazdaságban, szerepük a GDP megtermelésében.</p> <p>Vállalkozási formák. Vállalkozások létrehozása és működtetése. A vállalkozások és a piac kapcsolata.</p> <p>Az üzleti terv.</p>	<p>világgazdaságban (pénzügyi piacok, nemzetközi monetáris intézmények, nemzetközi tőkeáramlás, környezeti problémák, fenntarthatóság és az állam).</p> <p><i>Etika:</i> A felelősség új dimenziói a globalizáció korában.</p>
--	--

Munkavállalás	Óraszám: 5
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>A munkaerő és a piac kapcsolata.</p> <p>Munkaerőpiaci elvárások itthon és külföldön.</p> <p>Szakképzettség. Álláskeresési technikák.</p> <p>Pályakezddés, beilleszkedés a munkahelyi közösségbe.</p> <p>Munkajogi alapok. Foglalkoztatási formák.</p> <p>A munkaszerződés tartalma.</p> <p>A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek (munkaszerződés, bérszámítás, adózás, egészségbiztosítás és nyugdíjbiztosítás, kollektív szerződés).</p> <p>A munkaviszony megszűnése, munkanélküli ellátás, álláskeresési támogatás, visszatérés a foglalkoztatásba.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Tájékozódás listaszerű, nem folyamatos szövegekben. Ismerkedés az olyan, végrehajtásra szánt, aktuális szövegekkel, mint a számla, az önéletrajz, a szerződés és az adóbevallás.</p> <p><i>Informatika:</i> Információk gyűjtése az internetről. Bemutatók, dokumentumok készítése</p>

Rendszerező ismétlés	Óraszám: 18
Ismeretek, fejlesztési követelmények	Lehetséges kapcsolódási pontok
<p>Az érettségi témakörök rendszerező ismétlése során felkészülés az érettségi vizsgára.</p>	

A 12. évfolyamon fakultációs csoportokban 60 órával több van. Ezekben a csoportokban az emelt szintű érettségi vizsga aktuális követelményeinek megfelelő ismeretanyag megszerzése, valamint csak emelt szinten megjelenő fejlesztési területek gyakoroltatása történik ezekben az órákban. Az adott szaktanár éves tanmenetében szerepelteti ezen órák felhasználásának rendjét.

A fejlesztés várt eredményei a tizenkettedik évfolyam végén

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Az újkori és modernkori egyetemes és magyar történelmi jelenségek, események rendszerező feldolgozásával a jelenben zajló folyamatok előzményeinek felismerése, a nemzeti öntudat és aktív állampolgárság iránti elkötelezettség.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. a globalizáció felerősödése és a lokális közösségek megerősödése) és egyszerű, átélhető erkölcsi tanulságok (pl. társadalmi kirekesztés) azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A civilizációk története jellegzetes sémájának alkalmazása újkori és modernkori egyetemes történelemre.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje fel a tanuló, hogy az utókor, a történelmi emlékezet a nagy történelmi személyiségek tevékenységét többféle módon és szempont szerint értékeli, egyben legyen képes saját értékítélete megfogalmazásakor a közösség hosszútávú nézőpontját alkalmazni.

Ismerje a XIX–XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Ismerje a magyar történelem főbb csomópontjait a második világháborús pusztítástól a kommunista diktatúra létrejöttéig, valamint az 1956-os forradalomtól a demokratikus jogállam megteremtéséig. Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Ismerje az új- és modernkorban meghatározó egyetemes és magyar történelem eseményeit, évszámait, történelmi helyszíneit. Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja, hogy az újkortól kezdődően lényegesen átalakul Európa társadalma és gazdasága (polgárosodás, iparosodás) és ezzel párhuzamosan új eszmeáramlatok, politikai mozgalmak, pártok jelennek meg. Ismerje fel, hogy az USA milyen körülmények között vált a mai világ vezető hatalmává és mutasson rá az ebből fakadó ellentmondásokra.

Tudja a trianoni országvesztés súlyos körülményeit és máig tartó hatását, következményeit értékelni és legyen képes a határon túli magyarság sorskérdéseit felismerni.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés működési nehézségeit és a jogállamiságot veszélyeztető jelenségeket felismerni és azokat elemezni.

Ismerje fel a tanuló a hazánkat és a világot fenyegető globális veszélyeket, pl. betegségeket, elszegényedést, munkanélküliséget, élelmiszerválságot, tömeges migrációt.

Ismerje az alapvető állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes ismereteket meríteni különböző ismeretforrásokból, történelmi, társadalomtudományi, filozófiai és etikai kézikönyvekből, atlaszokból, szaktudományi munkákból, legyen képes ezek segítségével történelmi oknyomozás megszervezésére. Jusson el az előadás önálló jegyzetelése szintjére. Legyen képes az internet kritikus és tudatos használatára történelmi, filozófia- és etikatörténeti ismeretek megszerzése érdekében.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján. Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából. Legyen képes történelmi jeleneteket elbeszélni, adott esetben eljátszani különböző szempontokból. Legyen képes

---

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

---

erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni. Fogalmazzon meg önálló véleményt társadalmi, történelmi eseményekről, szereplőkről, jelenségekről, filozófiai kérdésekről. Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is. Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a történelmi időben történő tájékozódás eddig elsajátított összetevőinek és jelentőségének a bemutatására példákkal. Legyen képes a különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.

Legyen képes a nemzet, a kisebbség fogalmának és a helyi társadalom fogalmának szakszerű használatára, tudjon érvelni a társadalmi felelősségvállalás, illetve a szolidaritás fontossága mellett.

Legyen képes átlátni a nemzetgazdaság, a bankrendszer, a vállalkozási formák működésének legfontosabb szabályait.

Legyen képes a munkavállalással összefüggő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó adózási, egészség- és társadalombiztosítási kötelezettségek, illetve szolgáltatások rendszerét átlátni.

A továbbhaladás feltételei:

A tanuló ismeri az adott témakörök kerettanterv által megfogalmazott tárgyi követelményeit.

A múltat és a történelmet formáló, alapvető folyamatok, ok-okozati összefüggések felismerése és egyszerű, átlátható erkölcsi tanulságok azonosítása, ezeknek jelenre vonatkoztatása, megítélése.

Az új- és modernkorban élt emberek, közösségek sokoldalú élet-, gondolkodás- és szokásmódjainak azonosítása, a hasonlóságok és különbségek árnyalt felismerése, több szempontú értékelése.

A történelem értelmezését segítő kulcsfogalmak és egyéb egyedi fogalmak rendszeres és szakszerű alkalmazása révén, többoldalú történelmi tájékozódás és árnyalt gondolkodás.

Ismerje a XIX-XX. század kisebb korszakainak megnevezését, illetve egy-egy korszak főbb jelenségeit, jellemzőit, szereplőit, összefüggéseit.

Legyen képes e bonyolult történelmi folyamat meghatározó összefüggéseit, szereplőit beazonosítani, valamint legyen képes egy-egy korszak főbb kérdéseinek problémaközpontú bemutatására, elemzésére.

Legyen képes összefüggéseket találni a térben és időben eltérő történelmi események között, különös tekintettel azokra, melyek a magyarságot közvetlenül vagy közvetetten érintik.

Tudja a demokratikus és diktatórikus államberendezkedések közötti különbségeket, legyen képes a demokratikus berendezkedés előnyeit és működési nehézségeit egyaránt felismerni és azokat elemezni.

TÖRTÉNELEM 6 ÉVFOLYAMOS HELYI TANTERVE

Ismerje fel a tanuló a világot – és benne hazánkat is – fenyegető veszélyeket (pl. túlnépesedés, betegségek, elszegényesedés, munkanélküliség, élelmiszerválság, tömeges migráció). Tudjon élni a globalizáció előnyeivel, benne az európai állampolgársággal.

Ismerje az alapvető emberi jogokat, valamint állampolgári jogokat és kötelezettségeket, Magyarország politikai rendszerének legfontosabb intézményeit, értse a választási rendszer működését.

Legyen képes különböző történelmi elbeszéléseket (pl. emlékiratok) összehasonlítani a narráció módja alapján.

Legyen képes a különböző szövegek, hanganyagok, filmek stb. vizsgálatára és megítélésére a történelmi hitelesség szempontjából.

Legyen képes erkölcsi kérdéseket felvető élethelyzeteket felismerni és bemutatni.

Legyen képes mások érvelésének összefoglalására, értékelésére és figyelembe vételére, a meghatározott álláspontok cáfolására, a véleménykülönbségek tisztázására, valamint a saját álláspont gazdagítására is.

Legyen képes történelmi-társadalmi adatokat, modelleket és elbeszéléseket elemezni a bizonyosság, a lehetőség és a valószínűség szempontjából. Legyen képes összehasonlítani társadalmi-történelmi jelenségeket strukturális és funkcionális szempontok alapján. Legyen képes értékrendek összehasonlítására, saját értékek tisztázására. Értékelje a társadalmi-történelmi jelenségeket az értékrendek alapján.

Legyen képes történelmi-társadalmi témákat vizuálisan ábrázolni, esszét írni (filozófiai kérdésekről is), ennek kapcsán kérdéseket világosan megfogalmazni.

Legyen képes a történelmi időben történő sokoldalú tájékozódásra. Legyen képes a különböző időszakot bemutató történelmi térképek összehasonlítása során a változások (pl. területi változások, népsűrűség, vallási megosztottság stb.) hátterének feltárására.